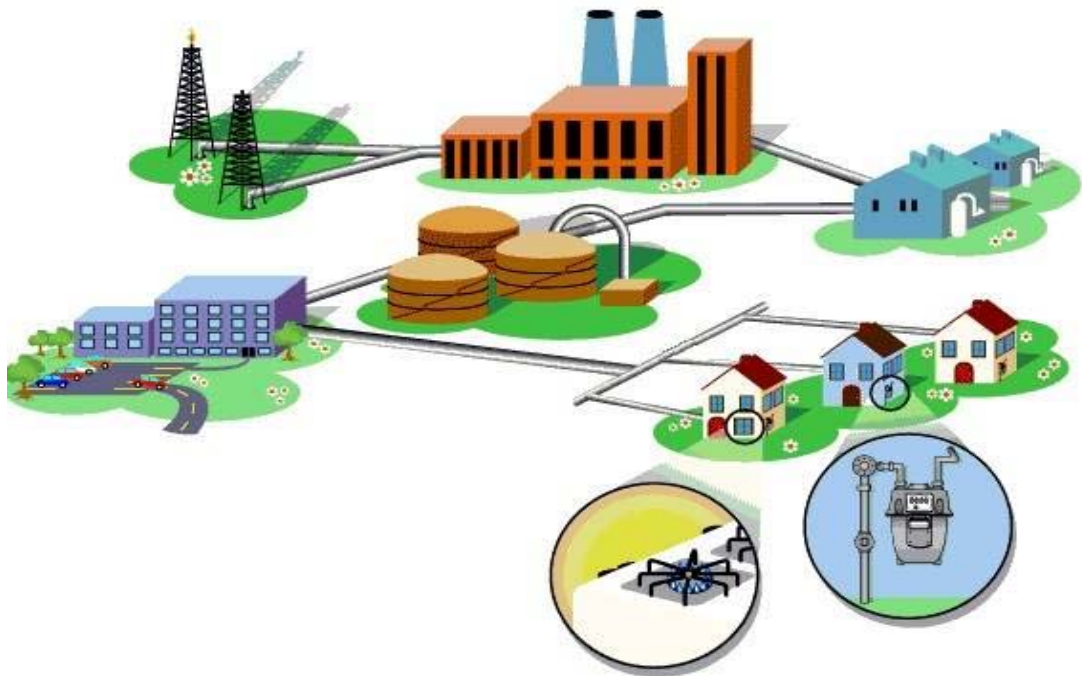

საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაცია
Georgian Oil & Gas Corporation

„ადიგენი-გოდერძის“ გაზსადენის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის არატექნიკური რეზიუმე

C01	28.12.2018	გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღებისთვის	გ. მჭედლიშვილი	ა. ჭუმბურიძე	ა. დეკანოსიძე	
ვერსია	თარიღი	დოკუმენტის დანიშნულება	მოამზადა	განიხილა	დაამტკიცა	
კატეგორიის კოდი			კატეგორიის კოდის აღწერა			
ტერიტორიული კოდი	GW03		„ადიგენი-გოდერძის“ გაზსადენის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროექტი			
დოკუმენტის კოდი	NTS		არატექნიკური რეზიუმე			
პროექტის კოდი	ტერიტ. კოდი	ფუნქც. კოდი	დოკუმ. კოდი	რიგითი ნომერი	ენა	ვერსია
ADGO33	GW03	EN	NTS	00001	GEO	C01

სარჩევი

1. შესავალი.....	3
2. გზშ-ს ანგარიშის მომზადების პროცესი	4
3. პროექტის ტექნიკური მონაცემები	5
3.1. ზოგადი ტექნიკური მაჩვენებლები.....	5
4. ალტერნატივების ანალიზი და გაზსადენის შერჩეული მარშრუტი.....	6
4.1. პროექტის განუხორციელებლობა.....	6
4.2. გაზსადენის გაყვანა ბათუმი-ახალციხეს ავტომაგისტრალის პარალელურად.....	6
4.3. შერჩეული ალტერნატივა.....	6
5. ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული გარემოს მოკლე აღწერა	8
5.1. ფიზიკური გარემო.....	8
5.2. ლანდშაფტურ-გეოგრაფიული პირობები.....	8
6. ნიადაგები.....	9
7. ზედაპირული წყლები.....	11
8. გრუნტის წყლები	12
9. ბიომრავალფეროვნება.....	13
10. ატმოსფერული ჰაერი	14
11. კულტურული მემკვიდრეობა	15
12. სოციალურ-ეკონომიკური გარემო	16
13. დასკვნები	17

1. შესავალი

სს „საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაციას“ საქართველოს მთავრობის 2018 წლის 8 ივნისის N1258 განკარგულებით დაევალა აჭარის მაღალმთიან რეგიონში მდებარე კურორტ გოდერძის გაზმომარაგების პროექტის განხორციელება.

ზემოაღნიშნული პროექტის ფარგლებში დაგეგმილია „ადიგენი-გოდერძის“ 33 კმ DN300 გაზსადენის მშენებლობა რაც თავის მხრივ გულისხმობს ხულოს მუნიციპალიტეტში, კურორტ გოდერძიდან მაღალი წნევის გაზსადენის მშენებლობას, რომელიც დაერთებული იქნება ადიგენის მუნიციპალიტეტში არსებული DN200 „ახალციხე-ვალე-არალის“ გაზსადენზე.

აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ საკურორტო ზონა გოდერძი დღეისათვის არსებული მდგომარეობით მოკლებულია გაზმომარაგების რაიმე ალტერნატიულ წყაროს და პროექტის განხორციელება საშუალებას იძლევა მოხდეს, როგორც კურორტების გოდერძისა და ბეშუმის, ასევე საქართველო-თურქეთის საზღვარზე არსებული სასაზღვრო პუნქტის გაზიფიცირება.

პროექტის განხორციელება მომავალში საშუალებას იძლევა დაიგეგმოს ხულოს მუნიციპალიტეტის სოფლების გაზიფიცირება, რაც პერსპექტივაში საშუალებას მოგვცემს მოვახდინოთ მაღალმთიანი აჭარის გაზმომარაგების დივერსიფიკაცია.

გაზსადენის ტრასა გადის რთული რელიეფის და გეოგრაფიულ-კლიმატური პირობების ადგილებში, რომელიც ხასიათდება ხანგრძლივი ზამთრით და დიდი თოვლის საფარით. ამის გამო გართულებულია სატრანსპორტო საშუალებებით მისვლის და გაზსადენის ტექნიკური მომსახურების შესაძლებლობა, თუმცა აღნიშნული პროექტის ტრასა შერჩეულია მაქსიმალურად ოპტიმალურ ტერიტორიაზე, რათა მილსადენის ექსპლუატაციის პერიოდში უზრუნველყოფილი იყოს ტექნიკური მომსახურების გაწევა.

2. გზშ-ს ანგარიშის მომზადების პროცესი

გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის II დანართით, გაზის ტრანსპორტირების მიზნით, 5 კილომეტრზე მეტი სიგრძის მილსადენის გაყვანა ექვემდებარება სკრინინგის პროცედურას, აღნიშნულთან დაკავშირებით სს „საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაციას“ გავლილი აქვს კანონმდებლობით გათვალისწინებული სკოპინგის პროცედურა. შესაბამისად, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ გაცემულია:

„სკოპინგის დასკვნის გაცემის შესახებ“ 2018 წლის 19 დეკემბრის N 2-1022 ბრძანება და სკოპინგის დასკვნა N56 14.12.2018 წ.

„ადიგენი-გოდერძის“ 33 კმ DN300 გაზსადენის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიში მომზადებულია აღნიშნული სკოპინგის დასკვნის და საქართველოს კანონის „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მოთხოვნების შესაბამისად.

3. პროექტის ტექნიკური მონაცემები

3.1. ზოგადი ტექნიკური მაჩვენებლები

№	პარამეტრის დასახელება	განზომილება
1	პროექტის განხორციელების ადგილი	ადიგენისა და ხულოს მუნიციპალიტეტები
2	მუშა წნევა	მაქსიმალური მუშა წნევით 0,3 მგპა-დან 1,2 მგპა-ს ჩათვლით.
3	მილსადენის კლასი	კლასიფიკაციის მიხედვით წარმოადგენს მაღალი წნევის, ხოლო მუშა წნევის მიხედვით დაბალი წნევის გაზსადენს. <i>(აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ მილსადენი დაპროექტებული და გაანგარიშებულია მაქსიმალურ წნევაზე - 5.4 მგპა-ზე, როგორც მაღალი წნევის გაზსადენი, რაც სამომავლოდ/მოთხოვნის არსებობის შემთხვევაში საშუალებას იძლევა მოხდეს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ალტერნატიული გზით გაზიფიცირება)</i>
4	მილის ფოლადის სიმტკიცის კლასი	X52 (K 52);
5	მილის დიამეტრი	DN 300
6	კედლის სისქე	7.9 მმ
7	გაზსადენის ჩაღრმავება მილის ზედაპირიდან	<ul style="list-style-type: none"> • არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწებზე – 0,8 მ; • სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწებზე – 1,0 მ; • გაწყლოვანებულ ადგილებში – 1,1 მ; • კლდოვან ქანში - 0,6 მ; • არხების გადაკვეთაზე (არხის ფსკერიდან) – 1,1 მ; • საავტომობილო გზების გადაკვეთაზე - 1,4 მ.
8	საპროექტო გაზსადენის სიგრძე	32,927კმ
9	გაზსადენის სამშენებლო დერეფნის სიგანე	18 მ
10	მშენებლობის ხანგრძლივობა	10-12 თვე

4. ალტერნატივების ანალიზი და გაზსადენის შერჩეული მარშრუტი

4.1. პროექტის განუხორციელებლობა

საკურორტო ზონა გოდერძი დღეისათვის არსებული მდგომარეობით მოკლებულია გაზომომარაგებების რაიმე ალტერნატიულ წყაროს. აღნიშნულიდან გამომდინარე სს „საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაციას“ კურორტისა და მომავალში მთლიანი რეგიონის გაზიფიცირების მიზნით დაევალა საკურორტო ზონაში გაზსადენის მშენებლობა. შესაბამისად პროექტის განუხორციელებლობა მნიშვნელოვნად შეაფერხებს კურორტ გოდერძის განვითარებას.

4.2. გაზსადენის გაყვანა ბათუმი-ახალციხეს ავტომაგისტრალის პარალელურად

აღნიშნული ალტერნატივის განხორციელების შემთხვევაში საპროექტო გაზსადენის ტრასა მნიშვნელოვნად დაგრძელდებოდა, საგრძნობლად გაიზრდებოდა გადასაკვეთი ბუნებრივი და ხელოვნური ბარიერების რაოდენობა შესაბამისად გაიზრდებოდა გარემოზე მიყენებული ზიანი და ასევე უარყოფითად იმოქმედებდა არსებულ სოციალურ მხარეზე რაც გულისხმობს:

- არსებული კერძო სასოფლო სამეურნეო სავარგულების ათვისებას;
- დასახლებულ პუნქტებთან სამუშაოების წარმოების სიახლოვეს;
- არსებულ საავტომობილო გზებთან და კომუნიკაციებთან დაკავშირებული კუმულაციური ზემოქმედების გაზრდას (მშენებლობის ეტაპზე)
- გაზსადენის განთავსებას გეოლოგიური კუთხით აქტიურ/რთულ მონაკვეთებზე;
- ექსპლუატაციის პირობების გართულებას.

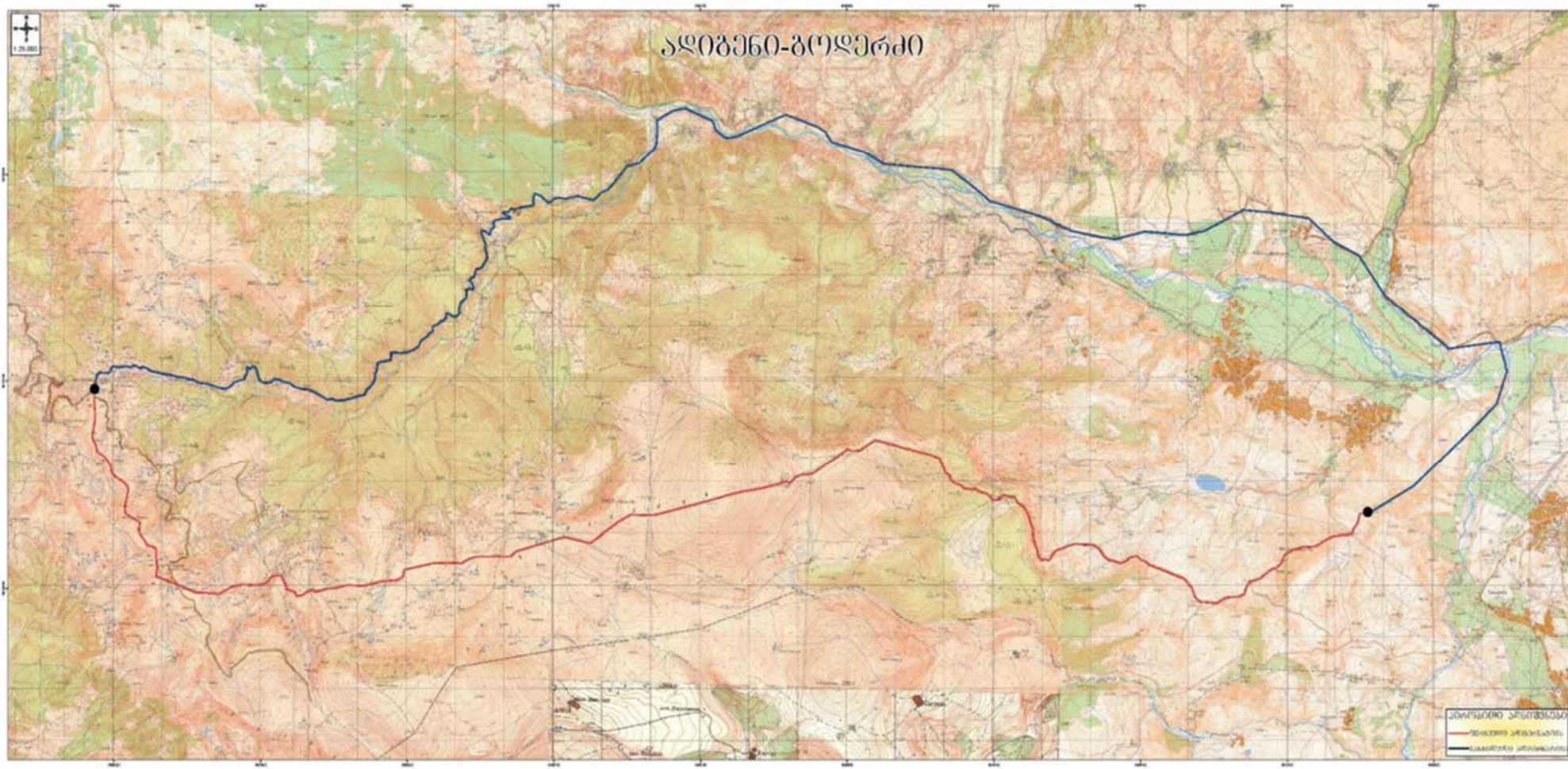
4.3. შერჩეული ალტერნატივა

გაზსადენის მშენებლობისათვის შერჩეული ალტერნატივა წარმოადგენს საპროექტო გაზსადენის მშენებლობის უმოკლეს ვარიანტს, შესაბამისად შემცირებულია დანახარჯები და გადასაკვეთი ხელოვნური და ბუნებრივი დაბრკოლებების რაოდენობა, ასევე უსაფრთხოებისა და სოციალური კუთხით ნაკლებია უარყოფითი ზემოქმედება. შერჩეული ალტერნატივა ასევე საშუალებას იძლევა, მოხდეს კურორტ ბემუმისა და საქართველო-თურქეთის სასაზღვრო ზონაში არსებული სასაზღვრო ნაწილის გაზიფიცირება.

განხილული საპროექტო დერეფანი გეო-მორფოლოგიური და გეოლოგიური კუთხით გადის მაქსიმალურად სტაბილურ უბნებზე. ალტერნატივის დადებით მხარეს წარმოადგენს ის გარემოებაც, რომ საპროექტო გაზსადენი ძირითადად მიუყვება მაღალი ძაბვის ელექტროგადამცემ ხაზებს, რომლისთვისაც უკვე მოწყობილია მისასვლელი გზები და საშუალებას იძლევა თავიდან ავიცილოთ გარემოზე დამატებითი უარყოფითი ზემოქმედება ახალი გზების გაყვანის კუთხით.

რუკა 1. ალტერნატივების რუკა

5. ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული გარემოს მოკლე აღწერა

5.1. ფიზიკური გარემო

ადიგენის მუნიციპალიტეტი მდებარეობს სამხრეთ საქართველოში, სამცხე-ჯავახეთის მხარეში. ადიგენის მუნიციპალიტეტს დასავლეთით ესაზღვრება აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკა, ჩრდილოეთით-ჩოხატაურის, ვანის, ბაღდათის მუნიციპალიტეტები, აღმოსავლეთით-ახალციხის მუნიციპალიტეტი, სამხრეთი საზღვარი ემთხვევა საქართველო-თურქეთის სახელმწიფო საზღვარს.

ხულოს მუნიციპალიტეტს სამხრეთიდან ესაზღვრება თურქეთი (საზღვრის სიგრძე-20 კმ), დასავლეთით-შუახევის მუნიციპალიტეტი (საზღვრის სიგრძე-60,5 კმ), ჩრდილო-დასავლეთით - ოზურგეთის მუნიციპალიტეტი (საზღვრის სიგრძე-1 კმ), ჩრდილოეთით-ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტი (საზღვრის სიგრძე-19,5კმ), აღმოსავლეთით-ადიგენის მუნიციპალიტეტი (საზღვრის სიგრძე-28,8 კმ).

5.2. ლანდშაფტურ-გეოგრაფიული პირობები

ადიგენის ტერიტორია მოქცეულია მესხეთის, არსიანის და ერუშეთის ქედებს შორის. ტერიტორიის დასავლეთ ნაწილში გავრცელებულია ქსეროფიტული მცენარეულობა, რომელსაც გორაკ-ბორცოვან ზონაში მუხნარი ცვლის. მთის ფერდობები მეტწილად დაფარულია ტყით, ქვედა სარტყელში განვითარებულია შერეული ტყე, სადაც მუხა და რცხილა ჭარბობს, უფრო ზევით გავრცელებულია წიწვნარი ჯიშის ფიჭვი, სოჭი და ნაძვი. 2000 მ ზევით სუბალპური და ალპური მდელოებია. ტყეებს დიდი საკურორტო და ნაიადაგდაცვითი მნიშვნელობა აქვს.

მესხეთის ქედი 2000-2200 მ სიმაღლემდე შემოსილია ტყით, 1000-1200 მ-მდე შერეული ფოთლიანი ტყეებია (მუხა, რცხილა, წაბლი, წიფელი), ხოლო უფრო ზევით-წიწვიანები (ნაძვი, სოჭი, ზოგან ფიჭვი). თხემურ ზოლში გავრცელებულია სუბალპური და ალპური მდელოები და დეკიანები.

არსიანის ქედის ფერდობებზე მთა-ტყის, ხოლო თხემზე მთა-მდელოს ლანდშაფტია.

ერუშეთის ქედზე 2000 მ სიმაღლემდე შემოსილია შერეული ტყით, თხემური ზონა სუბალპური და ალპური მდელოებს და მდელო-სტეპებს უკავია.

მუნიციპალიტეტის ტერიტორიას დასავლეთიდან აღმოსავლეთისაკენ კვეთს მდინარე ქვაბლიანი, რომლის შენაკადებია ოცხე, ღაღვი, ძინძე. მუნიციპალიტეტში რამდენიმე პატარა ტბაა (შავი ტბა, კოტატბა, თლილი, წყისი და სხვა.).

ხულოს მუნიციპალიტეტის ტერიტორია მთაგორიანია. ვრცელდება ზღვის დონიდან 400-3007 მეტრის ფარგლებში. მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე აღმართულია არსიანისა (მწვერვალი ყანლის მთა-3007 მეტრი) და მესხეთის (მწვერვალი ზოტიმერია-2646 მეტრი) ქედები და მათი განშტოებები.

ხულოს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არის მთა-ტყისა და მთა-მდელოს ნიადაგები. ძირითადად გავრცელებულია ფოთლოვანი და წიწვოვანი მცენარეები. ფლორის წარმომადგენლებიდან გავრცელებულია სამეფო გვიმრა, უთხოვარი, ქართული ნეკერჩხალი, არმაზის ნარჩიტა, წაბლი, მუხა, კაკლის ხე, კოლხური ყოჩივადა, ფურისულა, ვერხვი, თელა და სხვა. მუნიციპალიტეტი მდიდარია ხილით და სამკურნალო მცენარეებით. მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მოედინება მდინარეები: აჭარისწყალი, სხალთა, ღორჯომი, დიაკონიძეები. აქ მდებარეობს მწვანე ტბა.

6. ნიადაგები

ნიადაგის საფარის დარაიონება და კლასიფიკაცია ეფუძნება ტრიტორიის გეოლოგიურ აგებულებას, რელიეფს, კლიმატს, ჰიდროლოგიურ რეჟიმს, მცენარეულ საფარს და ანთროპოგენური ფაქტორების ერთობლიობას.

საქართველოს ნიადაგური საფარის დარაიონების საფუძველს წარმოადგენს გეომორფოლოგიური ოლქებისა და რაიონების სქემა. საქართველოს ნიადაგთ-გეოგრაფიული დარაიონების სქემის (მ.საბაშვილი) მიხედვით, საპროექტო მილსადენის დერეფნის გასწვრივ და მიმდებარედ გავრცელებული ნიადაგები მოქცეულია სამხრეთ საქართველოს ნიადაგური ოლქში, ხულო-ბეშუმის და ადიგენის მაღალმთიან ზონაში და ადიგენის გორაკ-ბორცვიან ქვეზონაში.

ადიგენი-გოდერძის საპროექტო მილსადენის დერეფნის და მიმდებარედ არსებული ნიადაგური საფარის ტაქსონომიურ ერთეულად გამოყენებულია FAO-ს კლასიფიკაცია.

ადიგენი-გოდერძის საპროექტო მილსადენის სამშენებლო დერეფნის გასწვრივ გავრცელებულია შემდეგი ტიპის ნიადაგი:

მთა-მდელოს პრიმიტიული - PRIMITIVE MOUNTAIN MEADOW;

მთა-მდელოს კორდიანი - MOUNTAIN MEADOW SODDY;

მთა-მდელოს კორდიან-ტორფიანი - MOUNTAIN MEADOW SODDY PEAT;

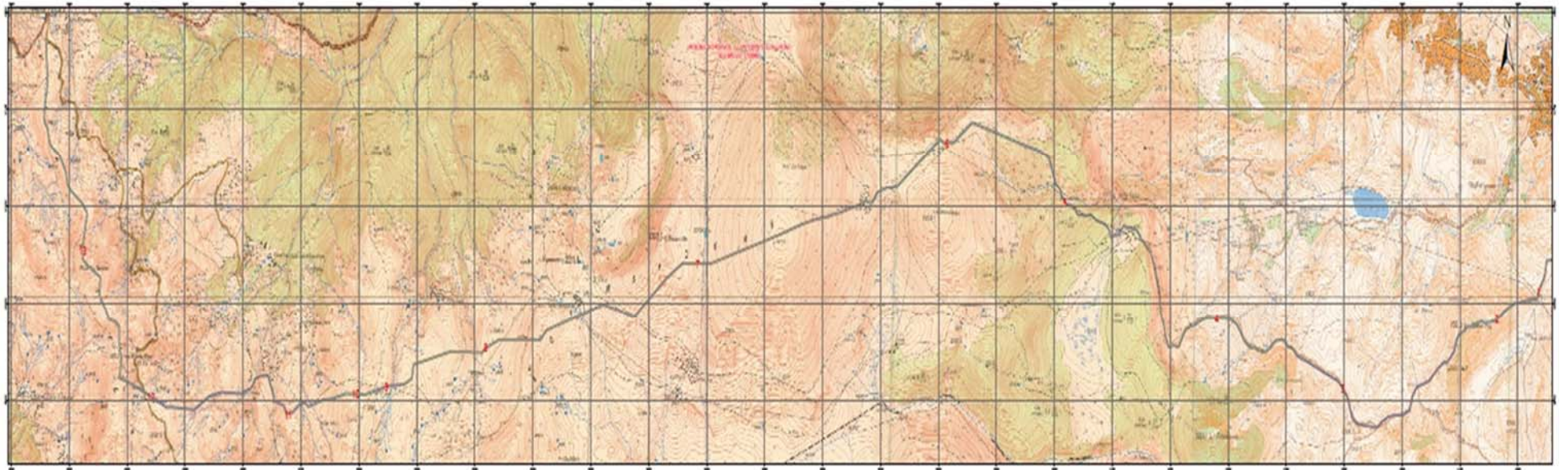
მთა-მდელოს შავმიწისებრი - MOUNTAIN MEADOW CHERNOOZEM LIKE;

მთა-ტყე-მდელოს - MOUNTAIN FOREST MEADOW;

რუხი-ყავისფერი - GREY SINNAMONIC;

იხილეთ ნიადაგების რუკა

რუკა 2. ნიადაგის ზედა ნაყოფიერი ფენის ტიპების მიხედვით გამოყოფილი სამშენებლო დერეფნის მონაკვეთები

7. ზედაპირული წყლები

ზედაპირული წყლების დაბინძურება მოსალოდნელია გაზსადენის მშენებლობის დროს წყლის ობიექტის (ხევების) გადაკვეთის სამშენებლო სამუშაოების შესრულების პროცესში. ზემოქმედება მოიცავს შემდეგს:

საპროექტო გაზსადენით მდინარეების გადაკვეთა გათვალისწინებული არ არის. საპროექტო გაზსადენი კვეთს რამოდენიმე ხევს რომელშიც წყალი მხოლოდ სეზონურად და ისიც ძალიან მცირე რაოდენობით მოედინება.

- შემთხვევითი გაჟონვით გამოწვეული ზედაპირული (მიწისქვეშა) წყლების დაბინძურება;
- სამშენებლო თუ საყოფაცხოვრებო ნარჩენებით ზედაპირული წყლების დაბინძურება;

8. გრუნტის წყლები

გრუნტის წყლის დაბინძურება შეიძლება მოხდეს მიწის ზედაპირზე გაჟონილი ან დაღვრილი საწვავით და საპოხი საშუალებებით. პროექტის ზემოქმედებით გრუნტის წყლების დაბინძურების თავიდან ასაცილებლად, აუცილებელია სამშენებლო დერეფანში სხვადასხვა დამაბინძურებლის მოხვედრის პრევენცია. ხოლო, თუ ავარიული ან სხვა შემთხვევის გამო მაინც მოხდა მიწის ზედაპირის დაბინძურება, აუცილებელია მისი წყაროსა და კერის გადაუდებელი ლიკვიდაცია.

9. ბიომრავალფეროვნება

პროექტის დერეფნის და მიმდებარე ადგილების ზოოლოგიური შესწავლის შედეგად დადგინდა, რომ გაზსადენის მშენებლობის ზემოქმედების არეალის ფარგლებში არ მოხდება ბუნებრივი ჰაბიტატების ფრაგმენტაცია და შესაბამისად ფაუნის ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შენარჩუნებისათვის მნიშვნელოვანი ვრცელი მონაკვეთების დაკარგვა ვინაიდან აღნიშნული ტერიტორიის უდიდესი ნაწილი საკმაოდ ინტენსიური ანთროპოგენური პრესის ქვეშ იმყოფება. გაზსადენის დერეფნის ტყის მონაკვეთიც უმეტეს შემთხვევაში გამეჩხერებულ ადგილებზე, ტყეში არსებულ გზების გასწვრივ და ტყისპირებში გადის. კანონით დაცული, გადაშენების გზაზე მყოფი და იშვიათი სახეობების უმრავლესობა აქ მხოლოდ სეზონურად და ცოტა ხნით შემოდინან, შესაბამისად მშენებლობის ზემოქმედება მათზე პრაქტიკულად არ აისახება.

10. ატმოსფერული ჰაერი

კვლევის შედეგად ირკვევა, რომ სამშენებლო სამუშაოების წარმოებისას მშენებარე ობიექტის მიმდებარე ტერიტორიის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხი (უახლოესი დასახლებული პუნქტის: 30 მ და ნორმირებული 500 მ-ნი ზონა) არ გადააჭარბებს კანონმდებლობით გათვალისწინებულ ნორმებს.

11. კულტურული მემკვიდრეობა

ჩატარებული საველე კვლევის შედეგად საპროექტო გაზსადენის დერეფანში არქიტექტურული ძეგლები არ გამოვლენილა, უახლოესი არქიტექტურული ძეგლი ”ბუზმარეთის ძველი ნაეკლესიარი“, გაზსადენის დერეფნიდან დაშორებულია დაახლოებით 35-40 მეტრით. შესაბამისად რაიმე სახის უარყოფითი ზემოქმედება მოსალოდნელი არ არის.

საპროექტო გაზსადენის იმ მონაკვეთებში რომლის სიახლოვესაც დაფიქსირებულია შესაძლო სამარხები მიწის სამუშაოები იწარმოებს კვალიფიციური არქეოლოგის ზედამხედველობით.

12. სოციალურ-ეკონომიკური გარემო

საპროექტო გაზსადენი კვეთს კერძო საკუთრებაში არსებულ სასოფლო-სამეურნეო მიწის ნაკვეთებს, აღნიშნულ მიწის მესაკუთრეებსა და საქართველოს ნავთობისა და გაზის კორპორაციას შორის მიმდინარეობს სერვიტუტის ხელშეკრულებების გაფორმება, რის საფუძველზეც მოხდება საპროექტო სამუშაოების შედეგად, მიყენებული ზიანის სრული და სამართლიანი ანაზღაურება. საკომპენსაციო თანხის ოდენობას განსაზღვრავს ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიურო.

პროექტის შესაძლო დადებითი ზეგავლენა

დასაქმება

პროექტის მშენებლობამდე და მშენებლობისას მოსახლეობის ნაწილს გააჩნია მოლოდინი, რომ მათ პროექტის მშენებლობის პროცესში ექნებათ დასაქმების შესაძლებლობა, იქიდან გამომდინარე, რომ მშენებლობის მასშტაბები დიდია, შესაძლებელია ადგილობრივი მოსახლეობის ნაწილის დასაქმება.

გზების მდგომარეობის გაუმჯობესება

მძიმე ტექნიკის მოძრაობისას ადგილი აქვს გზების დაზიანებას და/ან მათი მდგომარეობის გაუარესებას. მსგავსი პროექტების პრაქტიკა გვიჩვენებს, რომ ასეთ შემთხვევაში მოსახლეობისადმი მიყენებული „უხერხულობა“ დროებითია და პროექტის დამთავრების შემდეგ, გზების აღდგენა ხდება და ისინი უკეთეს მდგომარეობაში რჩება, ვიდრე მანამდე იყო.

პროექტის შესაძლო უარყოფითი ზეგავლენა

მუშაობისას მიყენებული ზიანი

მძიმე ტექნიკის მუშაობის და მოძრაობის შედეგად წარმოიქმნება მტვერი, ვიბრაცია და ხმაური. აღნიშნული ზეგავლენა იქნება დროებითი, ტექნიკა იმუშავებს მხოლოდ დღისით. შესაბამისად, სამუშაოების შედეგად წარმოქმნილი ხმაური და ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა გაბნევა კანონმდებლობით დადგენილი ნორმების ფარგლებში იქნება მოქცეული.

მოსახლეობის გადაადგილების შეზღუდვა და უსაფრთხოება

სამშენებლო დერეფანი არ მდებარეობს მოსახლეობის აქტიური გადაადგილების რაიმე მარშრუტზე. მიუხედავად ამისა, მამძიმე ტექნიკის მუშაობის ადგილას და, ასევე, სამშენებლო დერეფნის პერიმეტრზე უნდა განთავსდეს გამაფრთხილებელი ნიშნები და უნდა აიკრძალოს იქ უცხო პირების დაშვება.

13. დასკვნები

- ატმოსფერულ ჰაერზე ზემოქმედებას ექნება ლოკალური და ხანმოკლე ხასიათი;
- ასევე, თუ გათვალისწინებით, რომ ხმაურის გამოთვლებში ჩადებული იყო ყველა ტექნიკის ერთდროულად მუშაობის პირობები, რაც მხოლოდ თეორიულადაა შესაძლებელი, შეიძლება დავასკვნათ, რომ ხმაურის შედეგად მოსალოდნელი ნეგატიური ზემოქმედება არ იქნება მნიშვნელოვანი;
- მშენებლობა და ოპერირება მოხდება საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი ტექნოლოგიების გამოყენებით, რაც წინამდებარე ანგარიშში მოცემული შემარბილებელი ღონისძიებების გათვალისწინებით უზრუნველყოფს ბუნებრივ და სოციალურ გარემოზე შესაძლო ნეგატიური ზემოქმედების მინიმიზაციას;
- მშენებლობის პროცესში არსებობს ნიადაგების დაბინძურების გარკვეული რისკები, თუმცა ზემოქმედების მინიმიზაცია შესაძლებელია შემარბილებელი ღონისძიებების ეფექტურად გატარებით;
- ნიადაგის ნაყოფიერების ნებისმიერი სახის გაუარესება (გამორეცხვა, ანაერობული პროცესების განვითარება, მოხსნილი ნიადაგის ზედა ფენის სათესლე და ფესვთა ბაზის სიცოცხლისუნარიანობის დაკარგვა, დაბინძურება, წარეცხვა და სხვა. მაინც აისახება ტერიტორიის მცენარეულობაზე. შესაბამისად, მშენებლობის შემდგომ სამშენებლო ტერიტორიაზე მცენარეულობის სრულფასოვნად აღდგენისთვის უდიდესი მნიშვნელობა აქვს მიწის რეკულტივაციის სამუშაოების კარგად ჩატარებას, ასევე ნარჩენებისა და დაბინძურების მართვის გეგმების ზედმიწევნით შესრულებას;
- ვინაიდან პროექტის არეალში მთლიანად ანთროპოგენიზირებული, სამეურნეო პრესის ქვეშ მყოფი ლანდშაფტია წარმოდგენილი გაზსადენის მშენებლობის გავლენის ზონაში სენსიტიური ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შენარჩუნებისთვის მნიშვნელოვანი ვრცელი ჰაბიტატები არ გამოვლენილა.
- მილსადენის მშენებლობის მიმდინარეობისას სამშენებლო ჯგუფში ჩართული უნდა იყოს სათანადო კვალიფიკაციის სავსე ოფიცერი, რომელიც დერეფანში გაწმენდის ან მიწის სამუშაოების მიმდინარეობის დროს არქეოლოგიური ძეგლის ან რაიმე ფრაგმენტების აღმოჩენის შემთხვევაში მიიღებს გადაწყვეტილებას სამუშაოების შეჩერების თაობაზე და დაუყოვნებლივ აცნობებს ამის შესახებ კორპორაციის მონიტორინგის სამსახურს;
- პროექტის განხორციელება არ გამოიწვევს მნიშვნელოვან ზემოქმედებას ნიადაგებისა და გრუნტის წყლების ხარისხზე;
- ზედაპირულ წყლებზე (ხევებზე) ზემოქმედება იქნება ხანმოკლე, შემარბილებელი ღონისძიებების შესრულება და მდინარის კალაპოტთან დაწესებული შეზღუდვები უზრუნველყოფს ზედაპირულ წყლებზე უარყოფითი ზემოქმედების მაქსიმალურად შემცირებას;
- მშენებლობის ეტაპზე დაგეგმილი გარემოსდაცვითი შემარბილებელი ღონისძიებები და მონიტორინგული სამუშაოები, უზრუნველყოფს გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების მინიმიზაციას და არ გამოიწვევს ტერიტორიის დაბინძურებას;
- მთლიანობაში პროექტის სოციალური ეფექტი მხოლოდ დადებითად შეიძლება შეფასდეს, გაზმომარაგების საიმედოობის ამაღლების, ეკონომიკური ეფექტის და ადგილობრივი მოსახლეობის დასაქმების შესაძლებლობის კუთხით;
- პროექტის განხორციელებით გამოწვეული გარემოზე მაღალი ან საშუალო დონის ნარჩენი ზემოქმედება არ არის მოსალოდნელი.